

Andrea Riccardi stichtte de gemeenschap van Sant'Egidio.

'Onze wereld heeft het Evangelie hard nodig'

Alles begon op 7 februari 1968 in Rome met een studentengroep die de wereld wilde veranderen door het Evangelie in praktijk te brengen te midden van armen, ouderen en uitgeslotenen. Zo ontstond de nu jubilerende gemeenschap van Sant'Egidio. "Wij hebben de kracht van het christen-zijn ervaren", zegt oprichter Andrea Riccardi.

Marta Petrosillo, Rome

Wat ooit begon in de Romeinse kerk waar de gemeenschap van Sant'Egidio haar naam aan heeft te danken, heeft zich in de loop der jaren verspreid in verschillende studentenmilieus en sinds de jaren tachtig ook in Afrika, Azië en Europa. De gemeenschap heeft een beslissende rol gespeeld in vredesprocessen in verschillende landen en is vandaag de dag in 73 landen aanwezig met 60.000 leden.

De ziel van de gemeenschap is het gebed, zei de staatssecretaris van het Vaticaan Pietro Parolin tijdens de Mis ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum. "Het dagelijks beluisteren van het Woord is de rode draad geweest van jullie geschiedenis."

Die geschiedenis begon en ontwikkelde zich rondom de stichter Andrea Riccardi. De hoogleraar Hedendaagse Geschiedenis is in Italië een bekende

katholieke geleerde. Hij maakte als minister van Internationale Samenwerking en Integratie van 2011 tot 2013 deel uit van het kabinet van Mario Monti. *Katholiek Nieuwsblad* sprak exclusief met hem bij gelegenheid van het jubileum van de beweging.

Professor Riccardi, kon u zich voorstellen zulke resultaten te behalen toen u de gemeenschap oprichtte?

"Ik wil niet spreken over resultaten. Zolang er oorlog is en armoede, zoals helaas het geval is, en deze zelfs toenemen, kunnen wij niet spreken over het behalen van resultaten. De pijnen in de wereld zijn onze won-

den en in zekere zin ook onze roeping. Ik geloof dat het christen-zijn bij Sant'Egidio vorm krijgt doordat je je geroepen voelt door de pijnen van de wereld, die de halfdode man op straat vertegenwoordigen uit de parabel van de Barmhartige Samaritaan.

Wat is volgens u de succesformule?

Het beluisteren van Gods Woord en kijken. In de parabel van de Barmhartige Samaritaan lezen wij dat er mensen waren die de halfdode man op straat zagen liggen, maar hem voorbij liepen. Maar er was iemand die hem zag liggen en stopte. Kijken naar de ander, de-

Feest in de Lage Landen

Ook in Nederland en België is het vijftigjarig bestaan van Sant'Egidio gevierd.

In Nederland gebeurde dat zondag met een conferentie in de aan de gemeenschap toegewezen Mozes en Aäronkerk aan het Amsterdamse Waterlooplein. Verschillende sprekers, onder wie hulpbisschop Jan Hendriks en voormalig minister van Buitenlandse Zaken Bert Koenders, bogen zich over 'De betekenis van Sant'Egidio voor de Kerk, de stad en de wereld'. De bisschop van Luik, mgr. Jean-Pierre Delville, was de hoofdcelebrant in de aansluitende Eucharistieviering.

De Belgische koning Filip bezocht vorige week donderdag de hoofdzetel van Sant'Egidio in Antwerpen. Hij werd er ontvangen door Hilde Kieboom, voorzitter van de beweging in de Lage Landen.

De koning bezocht er onder meer koffiebar 'Amici', waar klanten bediend worden door mensen met een mentale beperking. De koning voerde een gesprek met enkele barista's. "Wij zijn bijzonder vereerd met dit bezoek", zei medewerker Tim Bachot (23). "Maar in onze bar is de klant natuurlijk altijd koning!" (KN)

Foto: Gugli Fassinio LUZphoto - Hollandse Hoogte

In deze vijftig jaar heeft Sant'Egidio verschillende pausen meegemaakt, al staat paus Franciscus waarschijnlijk het dichtst bij de gemeenschap...

"Paus Franciscus wijst een weg om uit de crisis te komen waarin onze hele christelijke gemeenschap zich bevindt. Ik geloof dat wij met vertrouwen naar hem moeten luisteren, omdat zijn woorden van het Evangelie zijn. Ik herinner mij ook met liefde de relatie met Johannes Paulus II, die in zekere zin de gemeenschap in haar beginjaren ontdekte. Hij zag ons bijeenkomen in gebed in de kleine kerk van Sant'Egidio en heeft aangevoeld dat onze gemeenschap een spirituele long van christelijk leven kon zijn voor de stad waarvan hij bisschop was.

Het zijn verschillende tijden, met verschillende pausen. Vandaag de dag is Franciscus de paus van de franciscaanse, evangelische spiritualiteit: armen en het Evangelie."

Een belangrijk deel van jullie werk is het organiseren van de humanitaire corridors.

"Die zijn een antwoord op het drama van de oorlog in Syrië, een drama met vijf miljoen vluchtelingen die het land moesten verlaten en vaak slachtoffer zijn van mensensmokkelaars des doods, die hen naar de bodem van de Middellandse Zee leiden.

Tegelijk vormen de humanitaire corridors een uitstekend model voor Europa, omdat zij een veilige en legale toegang garanderen voor personen die naar ons continent komen. Ik onderstreep dat de ontvangst van mensen door middel van humanitaire corridors volledig wordt gefinancierd door de samenleving, niet door de staat. De vluchtelingen worden ontvangen door gezinnen, parochies en instituten. Ik wil ook benadrukken dat de ervaring van humanitaire corridors niet nieuw is voor Sant'Egidio. Al in 1986 hielpen wij duizenden Iraakse christenen om Europa en Canada te bereiken, door hen uit een moeilijke situatie in Turkije te helpen. Sant'Egidio heeft dus altijd aandacht gehad voor vluchtelingen, door 'bruggen' te creëren om ze te helpen."

Laten wij ook kijken naar Nederland en naar Europa, dat het eigen christelijke geloof aan het vergeten is. Wat heeft ons continent vandaag de dag nodig?

"In Nederland hebben wij een crisis van het christendom waargenomen. Het is beperkt tot een minderheid en het aantal praktiserende christenen neemt af. Dat is een feit.

Maar ik geloof dat in Nederland, net als in de rest van Europa, twee vragen rijzen: een geloofsvraag, en dus een vraag over de zin van het leven, en een hulpvraag, die gaat over het goede doen voor de ander.

Het christendom is namelijk ook een dienst aan de armen. Het betekent uit het eigen egocentrisme treden en degenen ontmoeten die hulp nodig hebben.

Het grote probleem van onze Kerken is dat ze zich neerleggen bij deze crisis in plaats van dat ze antwoord geven op vragen over bijvoorbeeld zingeving, en mensen wegen bieden hoe ze goed kunnen doen voor een ander. Vaak is het probleem niet alleen de geloofscrisis, maar vooral de berusting van christenen en van Kerken ten opzichte van de ander."

Wat voorziet u voor de komende vijftig jaar voor Sant'Egidio?

"(Lachend) Ik zal er niet zijn. Wij vieren dit jubileum niet door achterom te kijken, maar juist vooruit. In de toekomst wil Sant'Egidio steeds meer een gemeenschap worden die ten dienste staat van de armen en het Evangelie, door te laten zien dat wij na vijftig jaar niet minder enthousiast zijn geworden.

Wij zijn juist enthousiaster dan in de beginjaren, omdat wij de kracht en de passie van het christen-zijn hebben beleefd en ervaren, al dan niet in onze zwakte. Wij zijn overtuigd geraakt dat onze wereld het woord van het Evangelie hard nodig heeft, maar ook een menselijker leven. Dit is een uitdaging in een maatschappij waarin het 'ik' centraal staat, terwijl de naaste sterft." +

genen die hulpbehoevend zijn ontmoeten en zien staan, dat is ons recept. Het Evangelie is de voornaamste hulpbron van de Gemeenschap. Het is de bron waaruit haar geestelijke kant ontspringt, die dus eerder komt dan het sociale of zelfs het kerkelijke aspect."

Op 11 maart kwamen jullie samen met paus Franciscus ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum. Hij omschreef jullie activiteiten met drie p's: poveri, preghiera e pace (armen, gebed en vrede, red.). Is dit een omschrijving die bij jullie past?

"De paus heeft ons zo gedefinieerd. Hij is zelf een grote promotor van deze activiteiten en doet dit beter dan wij. Armen, gebed en vrede zijn drie scharnieren of referentiepunten van onze gemeenschap. De paus kent onze realiteit zeer goed van binnenuit. Hij ontmoette Sant'Egidio voor het eerst in de villas miseria, de sloppenwijken van Buenos Aires waar leden van de gemeenschap van de Argentijnse hoofdstad werkzaam zijn. Hij sprak vervolgens over het gebed, omdat dat al jaren de leidraad is geweest. Het avondgebed, waarbij wij samenkomen en verbonden zijn met de gemeenschappen over de hele wereld: van de Santa Maria in Trastevere-basiliek in het centrum van Rome tot het arme, maar zeker niet minder mooie huis van de gemeenschap in Jakarta in Indonesië.

Ik wil ook een ander aspect toevoegen. Wanneer ik spreek over Sant'Egidio houd ik ervan om het geen beweging te noemen, maar een 'gemeenschap van een volk'. 'Gemeenschap' onderstreept de broederschap, de christelijke roeping; 'volk' de opening naar de ander, niet de geslotenheid, maar de ontmoeting."

Modern Times

De schrijvers van de Amerikaanse grondwet waren bekwame politieke theoretici. Hun idee over de opzet van de overheid en de aard van de menselijke natuur was sterk beïnvloed door studie van de klassieke Oudheid. Die tijd bracht grote denkers voort, maar liet ook zien dat de menselijke natuur niet

mals is. James Madison schreef in 1788 terecht in *Federalist Papers* 51 dat de overheid een weerspiegeling is van de menselijke natuur: "Als mensen engelen waren, was er geen overheid nodig. Als engelen mensen zouden regeren, zou er geen interne of externe controle nodig zijn. Wanneer men een regeringsvorm ontwerpt die gebaseerd is op het besturen van mensen door mensen, is het grootste probleem dat in de eerste plaats de overheid in staat moet worden gesteld de burgers te besturen, maar zij in de tweede plaats verplicht moet zijn zichzelf te controleren." In een democratie zijn de kiezers de belangrijkste *check* op de overheid, "maar de ervaring heeft geleerd dat er meer voorzorgsmaatregelen nodig zijn".

De rechtsstaat is een van de belangrijkste preventieve maatregelen die in een democratie nodig zijn. Om te voorkomen dat de ambities van machtige lieden of de wil van de meerderheid een tirannie worden, zijn wetten nodig. In een democratie kan het niet zo zijn dat er iemand boven de wet staat.

Een van de dingen die me op het ogenblik het meest zorgen baren, is dat Donald Trump in wezen aan het uitvogelen is of er in de VS wèl iemand boven de wet staat. Niet alleen lijkt het erop dat hij een strafrechtelijk onderzoek tegen zijn advocaat (en dus ook Trumps praktijken, van het betalen van maîtresses tot onfrisse zakentransacties en, hoogstwaarschijnlijk, contacten/relaties met de Russen) wil stopzetten. Hij lijkt ook te denken dat hij de bevoegdheid van de president om gratie te verlenen, kan gebruiken om zichzelf en zijn trawanten, mochten ze veroordeeld worden, vrij te spreken.

De *founders* van de VS hebben veel goed begrepen, maar waren niet onfeilbaar. Een van de dingen die ze niet voorzagen, was de kans op een president die de grondwettelijke orde en het departement van Justitie ziet als een privé-advocatenkantoor om zijn belangen te behartigen. Zij meenden dat toch vooral vooraanstaande mannen van goed karakter de leiding in handen zouden krijgen. Dat een president zijn bevoegdheid om gratie te verlenen als vrijbrief voor eigen wandaden zou kunnen gebruiken, kwam niet eens bij hen op.

Dat Trump de fatsoensnormen ondermijnt, de staatsschuld doet exploderen en een handelsoorlog begint, is tot daaraan toe. Democratie en de rechtstaat zijn verre van volmaakt. Maar als er een persoon is die zich boven de wet kan plaatsen, zijn we hard op weg naar een autocratie. De klassieke tijd is fascinerend, maar ik zou niet graag onder Caesar of Augustus leven.

Kees Heesters, Baltimore

